

Prezes Rady Ministrów

Donald Tusk

Warszawa, dnia /elektroniczny znacznik czasu/

RM-0610-25-25

Pan Szymon HOŁOWNIA
Marszałek Sejmu

Szanowny Panie Marszałku,

na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej przedstawiam Sejmowi
projekt ustawy o ratyfikacji Umowy między Rzeczpospolitą Polską a Republiką
Indii o zabezpieczeniu społecznym, podpisanej w Warszawie dnia 25 listopada
2024 r.

Do prezentowania stanowiska Rządu w tej sprawie w toku prac parlamentarnych zostali
upoważnieni Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej oraz Minister Spraw
Zagranicznych.

Z poważaniem
Donald Tusk
/podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym/

Do wiadomości:
wnioskodawca

Projekt

U S T A W A

z dnia

**o ratyfikacji Umowy między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Indii
o zabezpieczeniu społecznym, podpisanej w Warszawie
dnia 25 listopada 2024 r.**

Art. 1. Wyraża się zgodę na dokonanie przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej ratyfikacji Umowy między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Indii o zabezpieczeniu społecznym, podpisanej w Warszawie dnia 25 listopada 2024 r.

Art. 2. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

UZASADNIENIE

1. Potrzeba i cel związania Rzeczypospolitej Polskiej Umową

Związanie Rzeczypospolitej Polskiej (dalej „Polska”) Umową o zabezpieczeniu społecznym z Republiką Indii (dalej „Indie”) ma na celu spełnienie społecznych oczekiwań w tym zakresie, rozwiązanie istotnych problemów obywateli obu Umawiających się Stron wynikających z braku takiej Umowy, jak również stworzenie lepszych warunków dla rozwoju polsko-indyjskiej współpracy gospodarczej.

Prawo do zabezpieczenia społecznego należy do podstawowych praw człowieka. Realizacji tego prawa służą krajowe (wewnętrzne) systemy zabezpieczenia społecznego poszczególnych państw. Jednakże nie zawsze są one w stanie zapewnić pełną ochronę ubezpieczeniową, szczególnie w odniesieniu do osób zmieniających w czasie swej aktywności zawodowej miejsce zatrudnienia lub zamieszkania. Dlatego też standardem jest zawieranie przez państwa dwustronnych lub wielostronnych umów międzynarodowych o zabezpieczeniu społecznym, które tworzą podstawy koordynacji systemów funkcjonujących w umawiających się państwach, zapewniając tym samym skuteczną ochronę ubezpieczeniową swoim obywatelom.

Podstawy prawne dające gwarancję, że zmiana miejsca zatrudnienia lub zamieszkania nie wpłynie negatywnie na sytuację obywatela w zakresie zabezpieczenia społecznego, pozytywnie oddziałują na budowę zaufania do państwa oraz przyczyniają się do większej aktywności w zakresie poszukiwania zatrudnienia poza granicami swojego państwa. Gwarancje takiej ochrony ubezpieczeniowej już mają polscy obywatele podejmujący zatrudnienie lub przemieszczający się na terytorium państw członkowskich Unii Europejskiej i Europejskiego Obszaru Gospodarczego, Konfederacji Szwajcarskiej¹⁾, Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej²⁾, jak również państw, z którymi łączą Polskę dwustronne umowy

¹⁾ Podstawa prawna: Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. Urz. WE L 166 z 30.04.2004, str. 1, z późn. zm., polskie wydanie specjalne: rozdz. 5, tom 5, str. 72, z późn. zm.) oraz Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczące wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. Urz. UE L 284 z 30.10.2009, str. 1, z późn. zm.).

²⁾ Na podstawie Umowy z dnia 24 stycznia 2020 r. o wystąpieniu Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej z Unii Europejskiej i Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej (Dz. Urz. UE L 29 z 31.01.2020, str. 7, z późn. zm.) oraz Umowy o handlu i współpracy między Unią Europejską i Europejską Wspólnotą Energii Atomowej, z jednej strony, a Zjednoczonym Królestwem Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, z drugiej strony (Dz. Urz. UE L 149 z 30.04.2021, str. 10).

o zabezpieczeniu społecznym³⁾. Jednakże gwarancji tych nadal pozbawionych jest wielu polskich obywateli zamieszkałych lub podejmujących zatrudnienie poza granicami naszego państwa, w tym zamieszkałych lub zatrudnionych w Indiach.

Władze Indii już w 2009 r. wystąpiły z propozycją podjęcia negocjacji polsko-indyjskiej Umowy o zabezpieczeniu społecznym. Dostrzegając potrzebę zawarcia takiej Umowy, po Stronie polskiej nie wykluczono rozmów w tej sprawie, jednakże z uwagi na już podjęte zobowiązania oraz ustalone priorytety w zakresie negocjowania bilateralnych umów o zabezpieczeniu społecznym, działania na rzecz negocjacji polsko-indyjskiej Umowy odsunięto w czasie.

Przeprowadzone w 2013 r. na potrzeby wniosku o wyrażenie zgody na negocjacje umowy konsultacje w sprawie zasadności zawarcia polsko-indyjskiej Umowy o zabezpieczeniu społecznym potwierdziły potrzebę podjęcia działań w tym zakresie. W efekcie czego, w dniu 5 lipca 2013 r., Prezes Rady Ministrów wyraził zgodę na rozpoczęcie negocjacji polsko-indyjskiej Umowy o zabezpieczeniu społecznym.

Trudno jest precyzyjnie określić liczbę polskich obywateli, których problem braku ochrony ubezpieczeniowej w relacjach Polska – Indie dotyczy. Jednakże niewątpliwie istnieje grupa osób zainteresowana zawarciem polsko-indyjskiej Umowy⁴⁾, szczególnie ze względu na wprowadzenie zasady sumowania okresów ubezpieczenia. Istnieje także grupa obywateli Indii, która zamieszkuje terytorium Polski⁵⁾ i posiada okresy ubezpieczenia przebyte w Polsce⁶⁾ lub

³⁾ Obecnie Polska jest związana umowami o zabezpieczeniu społecznym z: Australią, Republiką Białorusi, państwami b. Jugosławii (Bośnią i Hercegowiną, Serbią oraz Czarnogórą), Kanadą, Koreą Południową, Mongolią, Republiką Macedonii, Republiką Mołdawii, Państwem Izrael, Stanami Zjednoczonymi Ameryki, Rządem kanadyjskiej prowincji Quebec, Republiką Turcji oraz Ukrainą.

⁴⁾ Według informacji Ministerstwa Spraw Zagranicznych obecnie na terytorium Indii zamieszkuje około 200 obywateli RP. Są to osoby, które przyjechały do Indii stosunkowo niedawno, głównie w związku z pracą zawodową. Na miejscowe środowisko polskie składają się m.in. studenci, pracownicy koncernów międzynarodowych, współmałżonkowie obywateli Indii oraz misjonarze.

⁵⁾ Według danych Szefa Urzędu ds. Cudzoziemców liczba obywateli Indii, którzy uzyskali w Polsce pozytywną decyzję na pobyt stały, czasowy i rezydenta długoterminowego UE kształtuje się następująco: 4442 osoby w 2018 r., 4839 osób w 2019 r., 4866 osób w 2020 r., 5257 osób w 2021 r., 7275 osób w 2022 r., 11 094 osoby w 2023 r., 5546 osób w 2024 r. (stan na 30 czerwca). Łącznie 43 319 osób w okresie od roku 2018 do dnia 30 czerwca 2024.

⁶⁾ Z danych statystycznych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wynika, że liczba ubezpieczonych, którzy w zgłoszeniu do ubezpieczeń emerytalnych i rentowych podali obywatelstwo indyjskie z roku na rok rośnie. W latach 2018–2022 liczba obywateli Indii ubezpieczonych w Polsce wynosiła (stan na 31 grudnia danego roku): 5931 osób w 2018 r., 7187 osób w 2019 r., 8268 osób w 2020 r., 10 735 osób w 2021 r. 15 961 osób w 2022 r., 20 549 osób w 2023 r., 21 370 osób w 2024 r. (stan na 30 czerwca).

obu państwach, w tym osoby zatrudnione przez polskich pracodawców⁷⁾ oraz osoby prowadzące w Polsce działalność na własny rachunek. Osoby podejmujące pracę w Polsce lub prowadzące działalność gospodarczą stanowią grupę potencjalnych beneficjentów polsko-indyjskiej Umowy o zabezpieczeniu społecznym.

Ponadto zawarcie Umowy uznano za cenną inicjatywę, która może stanowić dodatkową motywację do podejmowania legalnej pracy na terytorium Polski i zgłaszania pracowników do ubezpieczeń społecznych. Wyrażono też pogląd, że Umowa będzie dobrze służyła zabezpieczeniu interesów polskich firm działających na rynku indyjskim⁸⁾. Warto też zauważyć, że w dniach 21–22 sierpnia 2024 r. przebywał w Polsce z wizytą premier Indii Pan Narendra Modi. Głównym efektem wizyty było podniesienie rangi relacji polsko-indyjskich do poziomu „partnerstwa strategicznego” oraz przyjęcie pięcioletniego planu współpracy, co powinno przełożyć się w przyszłości na wzrost wymiany handlowej i inwestycyjnej, a także przyczynić się w sposób znaczący do poprawy bilansu handlowego (Polska – podobnie jak cała Unia Europejska – odnotowuje deficyt handlowy w relacjach z Indiami).

Niewątpliwie zawieranie dwustronnych umów o zabezpieczeniu społecznym pozytywnie oddziałuje na wizerunek danego państwa wśród przedsiębiorców zainteresowanych prowadzeniem działalności na terytorium drugiej strony. Umowy te często mają pośredni wpływ na wzrost zagranicznych inwestycji w danym państwie, szczególnie z uwagi na eliminowanie podwójnego opłacania składek na ubezpieczenia społeczne. Takie podwójne „oskładkowanie” zwiększa bowiem koszty działalności przedsiębiorstw i hamuje przepływ pracowników. Dlatego też, podejmując decyzję o rozpoczęciu działań na rzecz zawarcia dwustronnej umowy o zabezpieczeniu społecznym, Ministerstwo każdorazowo bierze pod

⁷⁾ Liczba obywateli Indii posiadających status pracownika w Polsce wynosiła w kolejnych latach: 4853 osoby w 2018 r., 5829 osób w 2019 r., 6261 osób w 2020 r., 7550 osób w 2021 r., 10 534 osoby w 2022 r., 12 256 osób w 2023 r., 12 832 osoby w 2024 r. (stan na 31 października).

⁸⁾ Według danych Ministerstwa Rozwoju i Technologii Indie są najważniejszym polskim partnerem gospodarczym w Azji Południowej. W 2023 r. eksport do Indii osiągnął poziom 1,76 mld USD i wzrósł o 18% r/r. Import Indii wyniósł 3,95 mld USD (spadek o 4,3%). Najistotniejszą pozycję w polskim eksporcie do Indii w 2023 r. zajmowały wyroby przemysłu elektromaszynowego (635,20 mln USD) oraz wyroby metalu (370,11 mln USD). Według danych Narodowego Banku Polskiego skumulowana wartość polskich inwestycji bezpośrednich w Indiach wyniosła w 2022 r. 335,8 mln USD a indyjskich w Polsce 195,7 mln USD. Istotni inwestorzy z Indii z operacjami w Polsce to: ArcelorMittal (hutnictwo), Videocon (elektronika), Escorts (ciągniki), Strides Arcolab (farmaceutyki), Ranbaxy (farmaceutyki), EsselPropack (opakowania), KPIT Cummins (IT), Zensar Technologies (IT), Tata Consultancy Services (IT, consulting), HCL Technologies (IT), Infosys (IT), Wipro (IT), Jindal Stainless (hutnictwo), Berger Paints India (farby), UFlex (opakowania), Glenmark Pharmaceuticals (farmaceutyki), Rishab Instruments (specjalistyczne urządzenia pomiarowe).

uwagę nie tylko względy społeczne wynikające z zawarcia takiej umowy, ale także względy gospodarcze⁹⁾.

Uwzględniając powyższe, w opinii Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, związanie Polski oraz Indii podpisaną w Warszawie dnia 25 listopada 2024 r. Umową o zabezpieczeniu społecznym należy uznać za celowe ze względu na: spełnienie społecznych oczekiwań w tym zakresie, tj. rozwiązanie istotnych problemów obywateli Polski oraz Indii wynikających z braku takiej Umowy, jak również stworzenie lepszych warunków do rozwoju polsko-indyjskiej współpracy gospodarczej.

2. Wskazanie różnic między dotychczasowym a projektowanym stanem prawnym

Pomiędzy Polską a Indiami nie ma żadnych regulacji prawnych w dziedzinie zabezpieczenia społecznego. Taki stan jest dla osób zainteresowanych szczególnie dotkliwy z uwagi na:

- brak możliwości zaliczania na prawo do świadczeń okresów ubezpieczenia przebytych na terytorium drugiej Umawiającej się Strony, co oznacza, że ustalając prawo do świadczeń oraz obliczając ich wysokość instytucja ubezpieczeniowa każdego z państw bierze pod uwagę jedynie okresy ubezpieczenia przebyte na swoim terytorium. W efekcie osoby zainteresowane często nie mogą uzyskać prawa do świadczeń, szczególnie długoterminowych jak emerytury i renty, ani po zastosowaniu wyłącznie wewnętrznych przepisów ubezpieczeniowych danego państwa będącego Stroną Umowy, ani po zastosowaniu zasady sumowania okresów ubezpieczenia, stanowiącej standard w tego typu umowach,
- brak regulacji prawnych w zakresie transferu świadczeń osobom, które przesiedliły się na terytorium drugiego państwa. W obowiązującym stanie prawnym świadczenia emerytalne i rentowe przysługujące z tytułu podlegania wyłącznie polskiemu systemowi ubezpieczeń społecznych, przyznane osobom zamieszkałym za granicą, są

⁹⁾ W opinii Ministerstwa Rozwoju i Technologii, w związku z zainteresowaniem rynkiem indyjskim wśród polskich przedsiębiorców, zawarcie Umowy może przyczynić się do intensyfikacji współpracy gospodarczej między Polską a Indiami i pozytywnie wpłynąć na lokowanie inwestycji w obu państwach, a co za tym idzie także na przepływ wykwalifikowanej siły roboczej, której prawa do świadczeń z zakresu ubezpieczenia społecznego będą zabezpieczone przepisami Umowy.

wypłacane w formie bezgotówkowej na rachunek bankowy emeryta lub rencisty w Polsce albo na jego wniosek, na wskazany przez niego rachunek bankowy w Polsce osoby przez niego upoważnionej do odbioru, zamieszkałej w Polsce¹⁰⁾. Oznacza to, że osoby zamieszkałe w Indiach, które uzyskały prawo do polskich emerytur, rent z tytułu niezdolności do pracy lub rent rodzinnych, nie mogą ich otrzymywać w miejscu swojego zamieszkania, gdyż polskie ustawodawstwo w takim przypadku przewiduje wypłatę tych świadczeń tylko w Polsce.

Przedstawiona Umowa odpowiada standardom międzynarodowym w dziedzinie zabezpieczenia społecznego. Została ona oparta na podstawowych zasadach koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, tj.:

- zasadzie równego traktowania – zgodnie z którą osoby, do których stosuje się postanowienia Umowy, podlegają obowiązkom i korzystają z uprawnień wynikających z ustawodawstwa drugiej Umawiającej się Strony na tych samych warunkach, co obywatele tej Umawiającej się Strony (art. 4 Umowy),
- zasadzie zachowania praw nabytych (transferu/eksportu świadczeń) – zgodnie z którą świadczenia nabyte na podstawie ustawodawstwa jednej Umawiającej się Strony nie mogą być zmniejszane, zawieszane, uchylane ani wstrzymywane z tego powodu, że osoba do nich uprawniona ma miejsce zamieszkania na terytorium drugiej Umawiającej się Strony. Fakt zamieszkiwania w drugim państwie nie będzie miał negatywnego wpływu na prawo i wysokość wypłacanych świadczeń (art. 5 Umowy). Z obowiązku transferu świadczeń po Stronie polskiej wyłączone będą jedynie świadczenia przyznawane w szczególnym trybie oraz w drodze wyjątku¹¹⁾,
- zasadzie sumowania okresów ubezpieczenia – zgodnie z którą, jeżeli to konieczne, następuje sumowanie okresów ubezpieczenia przebytych pod działaniem ustawodawstwa obu Umawiających się Stron, które w myśl tego ustawodawstwa wymagane są do nabycia lub zachowania prawa do świadczeń z ubezpieczenia społecznego, a także do obliczania wymiaru tych świadczeń (art. 9 Umowy).

¹⁰⁾ Zgodnie z art. 132 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2024 r. poz. 1631 i 1674).

¹¹⁾ Dotyczy świadczeń, o których mowa w art. 82 i art. 83 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz w art. 55 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2025 r. poz. 197).

W myśl postanowień Umowy (art. 3) będzie ona miała zastosowanie do wszystkich osób, które podlegały lub podlegają ustawodawstwu jednej lub obu Umawiających się Stron oraz innych osób (członków rodzin), których prawa wynikają z praw osób, które podlegały lub podlegają ustawodawstwu jednej lub obu Umawiających się Stron. Oznacza to, że Umowa nie będzie miała charakteru umowy obywatelskiej, tj. uzyskanie prawa do świadczeń nie będzie uzależnione od posiadania obywatelstwa Polski lub obywatelstwa Indii, lecz od podlegania ustawodawstwu jednej z Umawiających się Stron.

Umowa zakłada, że jej zakresem przedmiotowym (art. 2) po Stronie polskiej zostaną objęte takie świadczenia jak: emerytury, renty z tytułu niezdolności do pracy, renty rodzinne, jednorazowe odszkodowania oraz renty z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych oraz zasiłki pogrzebowe. Umowa będzie miała również zastosowanie do ustawodawstwa dotyczącego obowiązkowego ubezpieczenia.

Zakres przedmiotowy Umowy po Stronie indyjskiej obejmuje przewidziane ustawodawstwem indyjskim emerytury i renty rodzinne dla osób zatrudnionych oraz renty z tytułu trwalej niezdolności do pracy dla osób zatrudnionych¹²⁾.

Zgodnie ze stanowiskiem Ministra Zdrowia zakresem przedmiotowym Umowy nie zostały objęte rzeczowe świadczenia zdrowotne¹³⁾. Strona indyjska w trakcie negocjacji także nie była zainteresowana rozszerzeniem zakresu przedmiotowego Umowy o świadczenia zdrowotne.

W częściach odnoszących się bezpośrednio do poszczególnych dziedzin zabezpieczenia społecznego, objętych zakresem przedmiotowym, Umowa zawiera regulacje dotyczące:

1) ustawodawstwa właściwego (art. 6–8 Umowy)

Umowa zakłada, że osoby objęte jej zakresem podmiotowym będą podlegać, w odniesieniu do danego zatrudnienia, przepisom ubezpieczeniowym wyłącznie jednego państwa, przy czym Umowa określa ustawodawstwo, której Umawiającej się Strony jest w danym przypadku właściwe. Jako zasadę podstawową przyjęto obowiązywanie ustawodawstwa państwa miejsca wykonywania pracy (*lex loci laboris*). Zgodnie z tą zasadą w art. 6 Umowy wskazano obowiązywanie w odniesieniu do danego zatrudnienia lub pracy na własny rachunek, ustawodawstwa państwa miejsca zatrudnienia lub wykonywania pracy na własny rachunek.

¹²⁾ W indyjskim systemie ubezpieczenia społecznego nie ma odrębnych regulacji (ustaw) w zakresie wypadków przy pracy i chorób zawodowych. Kwestie świadczeń z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych regulują przepisy dotyczące rent z tytułu niezdolności do pracy.

¹³⁾ Stanowisko Ministra Zdrowia z dnia 10 lutego 2012 r. (znak: MZ-UZ-AK-073-26586-1/ET/12).

Oznacza to, że osoba zatrudniona na terytorium jednej z Umawiających się Stron podlega, w odniesieniu do tego zatrudnienia, ustawodawstwu tylko tej Umawiającej się Strony. Analogicznie, osoba pracująca na własny rachunek na terytorium jednej z Umawiających się Stron, w odniesieniu do tej pracy, podlega ustawodawstwu Strony, na terytorium której praca na własny rachunek jest wykonywana.

Artykuł 7 Umowy, w odniesieniu do niektórych grup zawodowych, przewiduje pewne wyjątki od stosowania zasady *lex loci laboris*. Dotyczą one: pracowników delegowanych, podróżującego personelu przedsiębiorstwa transportowego lub linii lotniczej, osób zatrudnionych na statkach pływających pod banderą Umawiającej się Strony, urzędników i osób z nimi zrównanych, członków personelu misji dyplomatycznych oraz urzędów konsularnych. Proponowane uregulowania, dla wymienionych grup osób, odmienne od zasady ogólnej, wynikają z charakteru lub specyfiki pracy wykonywanej przez te grupy zawodowe.

W przypadku pracowników delegowanych osoba, która zostanie wysłana przez swojego pracodawcę (np. pracodawcę polskiego) do pracy na terytorium drugiej Umawiającej się Strony (do Indii), w celu wykonywania pracy na rzecz swojego pracodawcy lub jednostki z nim związanej, nadal będzie podlegała ustawodawstwu pierwszej Umawiającej się Strony (w tym przypadku ustawodawstwu polskiemu). Artykuł ten pozwala więc na pozostawienie pracownika w dotychczas mającym do niego zastosowanie systemie ubezpieczenia społecznego, bez konieczności jego zmiany na czas delegowania. Wymagane jednak będzie aby przewidywany okres delegowania nie przekraczał 60 miesięcy, czyli maksymalny okres, na jaki będzie mógł być delegowany pracownik to 5 lat. Ta regulacja będzie działała także w odniesieniu do pracowników Indii delegowanych do pracy do Polski.

Możliwość zachowania przynależności pracownika delegowanego do systemu ubezpieczeń społecznych „państwa macierzystego” ma na celu przede wszystkim unikanie ewentualnych komplikacji natury administracyjnej, jakie mogą wynikać zarówno dla pracodawców, jak i instytucji ubezpieczeniowych, z częstych zmian w podleganiu pracowników systemom ubezpieczeń społecznych. Rozwiązanie to ma także sprzyjać rozwojowi wzajemnej współpracy gospodarczej, szczególnie ułatwić podejmowanie decyzji o realizacji nowych inwestycji na terytorium drugiej Umawiającej się Strony.

W odniesieniu do:

- podróżującego personelu przedsiębiorstwa transportowego lub linii lotniczej, działających na terytoriach obu Umawiających się Stron – Umowa przewiduje

obowiązywanie zasady podlegania ustawodawstwu tej Umawiającej się Strony, na której terytorium przedsiębiorstwo lub linia lotnicza ma siedzibę,

- osób zatrudnionych na pokładzie statku pływającego pod banderą Umawiającej się Strony – Umowa przewiduje obowiązywanie zasady podlegania ustawodawstwu tej Umawiającej się Strony, czyli ustawodawstwu państwa bandery,

- urzędników i osób z nimi zrównanych – Umowa przewiduje podleganie ustawodawstwu tej Umawiającej się Strony, której administracja ich zatrudnia,

- członków personelu misji dyplomatycznych oraz urzędów konsularnych – Umowa potwierdza obowiązywanie postanowień Konwencji Wiedeńskiej o stosunkach dyplomatycznych z dnia 18 kwietnia 1961 r. oraz Konwencji Wiedeńskiej o stosunkach konsularnych z dnia 24 kwietnia 1963 r.

Powyższe wyjątki powszechnie występują w dwustronnych umowach o zabezpieczeniu społecznym.

W Umowie przewidziano także możliwość ustalania, przez władze właściwe Umawiających się Stron lub wyznaczone przez nie instytucje, wyjątków od postanowień przewidzianych w art. 6 i art. 7 Umowy (z wyłączeniem uregulowania dotyczącego członków personelu misji dyplomatycznych oraz urzędów konsularnych) w odniesieniu do osoby lub grupy osób, o ile takie uregulowania wyjątkowe będą w interesie tych osób (art. 8 Umowy).

2) świadczeń emerytalno-rentowych (art. 9–13 Umowy)

W odniesieniu do świadczeń emerytalnych i rentowych wprowadzono zasadę uwzględniania (sumowania) okresów ubezpieczenia. Zgodnie z nią, jeżeli nabycie, zachowanie lub przywrócenie prawa do emerytury lub renty jest zależne od przebycia (posiadania) określonego okresu ubezpieczenia, instytucja ubezpieczeniowa uwzględnia, jeżeli to konieczne, także okresy ubezpieczenia przebyte zgodnie z ustawodawstwem drugiej Umawiającej się Strony tak, jakby zostały przebyte zgodnie z jej ustawodawstwem, pod warunkiem że okresy te się nie pokrywają (art. 9 ust. 1 Umowy). Przewidziano także możliwość sumowania:

- okresów ubezpieczenia przebytych w określonym zawodzie lub zatrudnieniu, jeżeli jest to niezbędne do nabycia prawa do świadczenia emerytalnego lub rentowego (art. 9 ust. 2 Umowy), a także

- okresów ubezpieczenia przebytych w państwie trzecim, o ile są to okresy przebyte w państwie, z którym obie Umawiające się Strony są związane międzynarodową umową przewidującą sumowanie okresów ubezpieczenia (art. 9 ust. 3 Umowy).

Dodatkowo zawarto uregulowanie dotyczące sytuacji, w której dana osoba na terytorium jednej z Umawiających się Stron posiada okres ubezpieczenia krótszy niż 12 miesięcy. W takim przypadku instytucja właściwa tej Umawiającej się Strony nie przyznaje prawa do emerytury lub renty, jeżeli zgodnie ze stosowanym przez nią ustawodawstwem przyznanie prawa do tych świadczeń w oparciu o tak krótki okres ubezpieczenia nie jest możliwe. Jednakże okres ten zostanie uwzględniony – w celu nabycia prawa do świadczenia – przez instytucję drugiej Umawiającej się Strony, w której po zsumowaniu okresów ubezpieczenia powstanie prawo do emerytury lub renty (art. 10 Umowy).

Powyższe reguły dotyczące sumowania okresów ubezpieczenia mają na celu ułatwienie spełnienia warunków do nabycia prawa do emerytury lub renty, określonych ustawodawstwem Umawiającej się Strony. Oczywiście obowiązująca jest zasada, w myśl której każda z Umawiających się Stron płaci świadczenia za „własne” okresy ubezpieczenia. Dlatego też osobie, która spełni warunki do nabycia emerytury lub renty na podstawie ustawodawstwa jednej Umawiającej się Strony (np. ustawodawstwa polskiego) prawo do świadczenia zostanie przyznane wyłącznie za okresy ubezpieczenia przebyte zgodnie z ustawodawstwem tej Umawiającej się Strony (np. za polskie okresy ubezpieczenia). Jeżeli jednak w celu uzyskania prawa do emerytury lub renty okres ubezpieczenia przebyty na podstawie ustawodawstwa jednej Umawiającej się Strony nie jest wystarczający, wówczas będzie możliwe zsumowanie polskich oraz indyjskich okresów ubezpieczenia w celu przyznania prawa do świadczenia. W takim przypadku prawo do emerytury lub renty zostanie ustalone z zastosowaniem zasady „*pro rata temporis*” (proporcji okresów). To oznacza, że instytucja ubezpieczeniowa każdej z Umawiających się Stron ustali świadczenie na podstawie sumy okresów ubezpieczenia przebytych w obydwu państwach i będzie je wypłacać w wysokości odpowiadającej stosunkowi własnych okresów ubezpieczenia do ich sumy uzyskanej w obydwu państwach (tzw. świadczenia częściowe/proporcjonalne/zależne). Koszt tak ustalanych świadczeń będzie obciążał instytucję ubezpieczeniową każdej z Umawiających się Stron, a będą one ustalone według następujących zasad:

- w przypadkach gdy okresy ubezpieczenia przebyte w Polsce będą wystarczające do ustalenia prawa do emerytury lub renty w myśl polskich przepisów i okresy

ubezpieczenia przebyte w Indiach będą wystarczające do ustalenia prawa do emerytury lub renty w myśl indyjskich przepisów, ubezpieczony otrzyma polskie świadczenie wyliczone tylko na podstawie okresów ubezpieczenia przebytych w Polsce oraz indyjskie świadczenie przyznane i obliczone wyłącznie za okresy ubezpieczenia przebyte w Indiach (tzw. świadczenia niezależne/pełne – ustalone bez stosowania zasady sumowania okresów ubezpieczenia);

– w przypadkach gdy okresy ubezpieczenia przebyte w Polsce nie będą wystarczające do ustalenia prawa do polskiej emerytury lub renty, a okresy ubezpieczenia przebyte w Indiach nie pozwolą na nabycie prawa do indyjskiej emerytury lub renty, każde z państw ustali prawo do świadczenia na podstawie sumy okresów ubezpieczenia przebytych w obydwu państwach i będzie je wypłacać w wysokości odpowiadającej stosunkowi własnych okresów ubezpieczenia do ich sumy uzyskanej w obydwu państwach (tzw. świadczenia zależne/proporcjonalne – ustalone z zastosowaniem zasady sumowania okresów ubezpieczenia oraz *pro rata temporis*);

– w przypadkach gdy okresy ubezpieczenia przebyte w Polsce nie będą wystarczające do ustalenia prawa do polskiej emerytury lub renty, a okresy ubezpieczenia przebyte w Indiach pozwolą na nabycie prawa do indyjskiej emerytury lub renty, polska instytucja ubezpieczeniowa ustali prawo do świadczenia na podstawie sumy okresów ubezpieczenia przebytych w obydwu państwach i będzie je wypłacać w wysokości odpowiadającej stosunkowi własnych okresów ubezpieczenia do ich sumy uzyskanej w obydwu państwach (tzw. świadczenia zależne/proporcjonalne); natomiast indyjska instytucja ubezpieczeniowa ustali prawo do świadczenia tylko na podstawie okresów ubezpieczenia przebytych w Indiach (tzw. świadczenie niezależne/pełne ustalone bez stosowania zasady sumowania okresów ubezpieczenia),

– w przypadkach gdy prawo do emerytury lub renty zostanie ustalone dopiero po zsumowaniu polskich i indyjskich okresów ubezpieczenia z okresami ubezpieczenia przebytymi w państwie trzecim, z którym zarówno Polska, jak i Indie zawarły umowy o zabezpieczeniu społecznym, przewidujące sumowanie okresów ubezpieczenia, każde z państw ustali prawo do świadczenia na podstawie sumy okresów ubezpieczenia przebytych we wszystkich ww. państwach i będzie je wypłacać w wysokości odpowiadającej stosunkowi własnych okresów ubezpieczenia do ich sumy uzyskanej w Polsce, Indiach i

państwie trzecim (tzw. świadczenia zależne/proporcjonalne ustalane z zastosowaniem zasady sumowania okresów ubezpieczenia oraz *pro rata temporis*).

Powyższe oznacza obligatoryjne stosowanie zasady „*pro rata temporis*” (proporcji okresów) tylko w tych przypadkach, gdy zainteresowany nie ma prawa do pełnej emerytury lub renty (ustalonej bez stosowania zasady sumowania okresów ubezpieczenia).

Sposób obliczania świadczeń z zastosowaniem zasady uwzględniania (sumowania) okresów ubezpieczenia został wskazany w art. 13 Umowy. Zgodnie z nim instytucja właściwa Umawiającej się Strony ustala wysokość świadczenia w następujący sposób:

- oblicza teoretyczną wysokość świadczenia należną w przypadku, gdyby wszystkie okresy ubezpieczenia zostały przebyte zgodnie z obowiązującym ją ustawodawstwem,
- na podstawie teoretycznej wysokości, o której mowa powyżej, określa rzeczywistą wysokość świadczenia w oparciu o proporcję okresów ubezpieczenia przebytych zgodnie z ustawodawstwem, które stosuje do sumy wszystkich przebytych okresów ubezpieczenia.

Ustalając podstawę wymiaru emerytury lub renty instytucja właściwa każdej z Umawiających się Stron uwzględnia wyłącznie wynagrodzenie uzyskane zgodnie z ustawodawstwem stosowanym przez tę instytucję oraz składki odprowadzone zgodnie tym ustawodawstwem. To oznacza, że do obliczania podstawy wymiaru polskich świadczeń emerytalno-rentowych będzie uwzględniane wyłącznie wynagrodzenie osiągnięte w Polsce lub składki odprowadzone do polskiego systemu ubezpieczeń społecznych. Wysokość polskiego świadczenia nie będzie zależna od wynagrodzenia osiąganego w Indiach lub składek odprowadzonych do indyjskiego systemu.

Możliwość zastosowania zasady sumowania okresów będzie szczególnie istotna dla osób ubiegających się o:

- polskie emerytury z tzw. „starego” systemu emerytalnego, gdyż w celu nabycia prawa do świadczenia pracowniczego, zgodnie z polskimi przepisami, wymagane jest posiadanie minimalnego okresu ubezpieczenia, który wynosi: 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, a także

– indyjskie emerytury w powszechnym wieku emerytalnym¹⁴⁾ oraz tzw. emerytury wcześniejsze (w obniżonym wieku emerytalnym¹⁵⁾), gdyż minimalny okres ubezpieczenia wymagany do nabycia prawa do tych emerytur, zgodnie z przepisami obowiązującymi w Indiach, wynosi 10 lat.

Zarówno w przypadku polskich emerytur ze „starego” systemu emerytalnego, jak i emerytur indyjskich zastosowanie zasady sumowania okresów ubezpieczenia może przesądzić o uzyskaniu prawa do świadczenia.

W odniesieniu do świadczeń emerytalno-rentowych będzie miała zastosowanie zasada zrównania faktów i zdarzeń (art. 11 Umowy). Oznacza to, że fakty (np. zatrudnienie, pobieranie świadczenia, osiągnięcie dochodu, praca na własny rachunek, zamieszkanie) i zdarzenia (np. wypadek, śmierć), które zaistniały na terytorium jednej Umawiającej się Strony, a które mają wpływ na nabycie, zawieszenie lub wysokość świadczeń, będą uwzględniane tak, jakby zaistniały na terytorium drugiej Umawiającej się Strony.

3) jednorazowe odszkodowania oraz renta z tytułu wypadków przy pracy i choroby zawodowej (art. 14–15 Umowy)

W tym zakresie Umowa przewiduje, że prawo do jednorazowych odszkodowań oraz rent z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych będzie ustalane zgodnie z ustawodawstwem, któremu podlegał ubezpieczony w chwili wypadku lub podczas wykonywania pracy, w wyniku której powstała choroba zawodowa. W odniesieniu do tych świadczeń Umowa zakłada, że jeżeli ich przyznanie jest uzależnione:

- od stwierdzenia danej choroby po raz pierwszy na terytorium Umawiającej się Strony warunek ten uważa się za spełniony także, jeżeli choroba ta została stwierdzona po raz pierwszy na terytorium drugiej Umawiającej się Strony (art. 14 ust. 2 Umowy),
- od wykonywania pracy, która tę chorobę spowodowała przez określony czas, uwzględnia się także okres wykonywania tego samego rodzaju pracy zgodnie z ustawodawstwem drugiej Umawiającej się Strony (art. 14 ust. 3 Umowy).

Jednorazowe odszkodowania oraz renty z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych wypłaca instytucja właściwa tej Umawiającej się Strony, zgodnie z

¹⁴⁾ Powszechny wiek emerytalny wynosi 58 lat.

¹⁵⁾ Prawo do tzw. emerytury wcześniejszej może zostać przyznane po ukończeniu co najmniej 50 lat życia, ale przed ukończeniem 58 lat.

ustawodawstwem której powstało prawo do świadczenia. Zasada ta ma zastosowanie także, jeżeli nastąpiło pogłębienie się choroby zawodowej (art. 15 Umowy), gdy świadczeniobiorca podlegał ustawodawstwu drugiej Umawiającej się Strony, pod warunkiem że w czasie podlegania ustawodawstwu drugiej Umawiającej się Strony nie wykonywał pracy narażającej go na chorobę zawodową. Natomiast w przypadku, gdy osoba pobierająca świadczenie z tytułu choroby zawodowej zgodnie z ustawodawstwem jednej Umawiającej się Strony, będzie wykonywać na terytorium drugiej Umawiającej się Strony pracę mogącą spowodować chorobę zawodową i choroba ta faktycznie ulegnie pogłębieniu, wówczas:

- instytucja właściwa pierwszej Umawiającej się Strony nadal wypłaca przyznane świadczenie, nie uwzględniając pogłębienia się choroby zawodowej,
- instytucja właściwa drugiej Umawiającej się Strony przyznaje świadczenie w wysokości różnicy między wysokością świadczenia, które przysługuje po pogłębieniu się choroby zawodowej, a wysokością świadczenia, które przysługiwałoby przed pogłębieniem się choroby zawodowej, zgodnie ze stosowanym przez nią ustawodawstwem.

4) zasiłki pogrzebowe (art. 16 Umowy)

Zasiłki pogrzebowe będą przyznawane i wypłacane przez właściwą instytucję tej Umawiającej się Strony, której ustawodawstwo ma zastosowanie do osoby zatrudnionej, osoby pracującej na własny rachunek oraz emeryta lub rencisty w chwili śmierci. Jednakże jeżeli prawo do zasiłku pogrzebowego będzie przysługiwało na podstawie ustawodawstwa każdej z Umawiających się Stron, wówczas właściwą do wypłaty zasiłku będzie instytucja tej Umawiającej się Strony, na której terytorium emeryt lub rencista miał miejsce zamieszkania w chwili śmierci. Jeżeli w chwili śmierci emeryt lub rencista nie zamieszkiwał na terytorium żadnej z Umawiających się Stron, prawo do zasiłku pogrzebowego ustali instytucja tej Umawiającej się Strony, na której terytorium emeryt/rencista przebył ostatnie okresy ubezpieczenia.

Postanowienia dotyczące zasiłku pogrzebowego będą miały zastosowanie także do osób, które wywodzą swoje prawo do świadczeń od osób ubezpieczonych (do członków rodzin osób ubezpieczonych).

5) ochrona danych osobowych (art. 19 Umowy)

W Umowie umieszczono dość szczegółowe postanowienia dotyczące ochrony danych osobowych. Tak rozbudowane uregulowania w tym zakresie zostały wprowadzone do Umowy

z uwagi na fakt, że Indie, w rozumieniu uregulowań unijnych, są państwem trzecim niezapewniającym na swoim terytorium odpowiedniego poziomu ochrony danych osobowych¹⁶⁾. Tym samym, zgodnie z art. 46 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych)¹⁷⁾, przekazywanie przez polskie instytucje danych osobowych do Indii jest możliwe w przypadku prawnie wiążącego i egzekwowalnego instrumentu między organami lub podmiotami publicznymi (art. 46 ust. 2 lit. a rozporządzenia). Za tego typu instrument należy uznać ratyfikowaną umowę międzynarodową gwarantującą odpowiedni poziom ochrony danych osobowych.

6) uregulowania administracyjne i przejściowe (art. 18–26 Umowy)

Umowa zawiera także uregulowania administracyjne, które m.in. regulują kwestie: pomocy administracyjnej i prawnej (art. 18 Umowy), zwolnienia z opłat i uwierzytelnień (art. 20 Umowy), składania dokumentów (art. 21 Umowy), przekazywania informacji i dokumentów drogą elektroniczną (art. 22 Umowy), badań lekarskich (art. 23 Umowy), stosowanego języka (art. 24 Umowy), wypłaty świadczeń (art. 25 Umowy), rozstrzygania sporów (art. 26 Umowy), przeglądu Umowy (art. 27 Umowy), zmiany Umowy (art. 28 Umowy).

Proponowane w Umowie zasady ustalania prawa do świadczeń oraz ich wypłaty będą obowiązywały od dnia wejścia w życie Umowy. Postanowienia Umowy nie będą uzasadniały roszczeń o wypłatę świadczeń za okres przed dniem jej wejścia w życie (art. 29 ust. 1 Umowy), ale okresy ubezpieczenia przebyte zgodnie z ustawodawstwem każdej z Umawiających się Stron przed dniem wejścia w życie Umowy będą uwzględniane przy ustalaniu prawa i wysokości świadczeń przyznawanych na jej podstawie (art. 29 ust. 2 Umowy). Zdarzenia ubezpieczeniowe (np. wypadek przy pracy), które wystąpiły przed wejściem w życie Umowy także będą uwzględniane przy ustalaniu prawa i wysokości świadczeń przyznawanych na jej podstawie, o ile zobowiązania wynikające z tych zdarzeń nie zostały już uregulowane (art. 29 ust. 3 Umowy).

¹⁶⁾ Komisja Europejska została uprawniona do określenia, czy dane państwo trzecie zapewnia odpowiedni poziom ochrony. Dotychczas Komisja nie uznała, że Indie zapewniają odpowiednią ochronę danych osobowych.

¹⁷⁾ Dz. Urz. UE L 119 z 04.05.2016, str. 1, z późn. zm.

Świadczenia przyznane przed dniem wejścia w życie Umowy zostaną na wniosek zainteresowanego ustalone ponownie, zgodnie z Umową, o ile zmiana świadczenia będzie wynikiem zastosowania postanowień Umowy. Jednocześnie w Umowie wskazano, że ponowne ustalenie wysokości świadczenia nie może spowodować zmniejszenia kwoty należnego świadczenia (art. 29 ust. 4 Umowy).

3. Skutki wejścia w życie Umowy

Skutki społeczne:

Konsekwencją związania się polsko-indyjską Umową o zabezpieczeniu społecznym będzie pozytywna zmiana w zakresie nabywania prawa do świadczeń objętych zakresem przedmiotowym tej Umowy. Umowa zagwarantuje polskim oraz indyjskim ubezpieczonym korzyści wynikające z:

- wyeliminowania pozytywnych lub negatywnych kolizji ustawodawstw Umawiających się Stron, czyli sytuacji podwójnego opłacania składek na ubezpieczenia społeczne z tytułu danego zatrudnienia lub sytuacji całkowitego braku ochrony ubezpieczeniowej z tytułu danego zatrudnienia,
- możliwości uwzględniania okresów ubezpieczenia przebytych w Indiach, w celu ustalenia prawa i wysokości polskich świadczeń emerytalno-rentowych (i odwrotnie). Umowa umożliwi sumowanie okresów ubezpieczenia przebytych na terytorium obu Umawiających się Stron, co niejednokrotnie przesądzi o nabyciu prawa do proporcjonalnej emerytury lub renty przyznanej przez instytucje ubezpieczeniowe Polski oraz Indii oraz wypłacie tych świadczeń,
- możliwości transferu świadczeń przyznanych osobom uprawnionym, zamieszkałym na terytorium drugiej Umawiającej się Strony.

Skutki gospodarcze:

Postanowienia dotyczące ustalania właściwego ustawodawstwa przez eliminację podwójnego opłacania składek ubezpieczeniowych mogą przyczynić się do poprawy współpracy gospodarczej między Polską a Indiami, przede wszystkim pozytywnie wpłynąć na

decyzje polskich firm o podejmowaniu działalności gospodarczej i usługowej na rynku indyjskim¹⁸⁾.

Postanowienia w zakresie możliwości delegowania pracowników jednego państwa, w celu wykonywania pracy na terytorium drugiego państwa to rozwiązania, które mają wpływ na zmniejszenie kosztów prowadzonej działalności gospodarczej, a tym samym rozwój stosunków gospodarczych między państwami, pozyskiwanie i realizację nowych kontraktów, nowych inwestycji.

Skutki finansowe:

Wejście w życie każdej umowy o zabezpieczeniu społecznym wiąże się z określonymi skutkami finansowymi. Należy zauważyć, że w przypadku zawieranych przez Polskę dwustronnych umów o zabezpieczeniu społecznym, zazwyczaj występują znaczne trudności w gromadzeniu danych umożliwiających dokonanie szacunkowego wyliczenia skutków finansowych związania się taką umową. Dlatego też przedstawienie precyzyjnych wyliczeń nie jest możliwe. Jednakże możliwe jest wskazanie pewnych istotnych kwestii, na które warto zwrócić uwagę, czyli:

1) skutki finansowe dla budżetu państwa

Spośród świadczeń objętych zakresem przedmiotowym Umowy żadne, w sposób bezpośredni, nie podlegają finansowaniu ze środków budżetu państwa. Dlatego też można stwierdzić, że wejście w życie polsko-indyjskiej Umowy o zabezpieczeniu społecznym nie będzie miało wpływu na finanse budżetu państwa.

2) skutki finansowe dla jednostek samorządu terytorialnego

Żadne świadczenia objęte zakresem przedmiotowym Umowy nie są finansowane ze środków jednostek samorządu terytorialnego. Dlatego też wejście w życie polsko-indyjskiej Umowy o zabezpieczeniu społecznym nie będzie miało wpływu na finanse jednostek samorządu terytorialnego.

3) skutki finansowe dla funduszy ubezpieczeniowych

¹⁸⁾ Według danych Ministerstwa Rozwoju i Technologii kilka polskich przedsiębiorstw uruchomiło swoje fabryki i prowadzi działalność gospodarczą na rynku indyjskim. Są to: Can Pack (opakowania), Famur (górnictwo), Ekolog (zielone technologie), Meble Forte (meble), Thaiger Nutraceuticals (sektor spożywczy), Mafrow (części samochodowe), Billennium (IT), AIUT (automatyka), Brainy (IT), RTB House (IT), Synerise (IT), Summa Lingua (IT), Polmor (konstrukcje dla przemysłu kolejowego), Ingnot (kosmetyki), Paese Cosmetics (kosmetyki), Ewa-Bis (owoce), Klimas Wkret-met (narzędzia), Befared (reduktory).

Zakres przedmiotowy Umowy oznacza, że skutki wejścia jej w życie mogą mieć wpływ na fundusze ubezpieczeniowe, tj.: Fundusz Ubezpieczeń Społecznych, Fundusz Emerytur Pomostowych oraz Fundusz Emerytalno-Rentowy Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego. W tym kontekście można wyróżnić dwie grupy czynników, tj.:

- czynniki, które mogą spowodować wzrost wydatków funduszy ubezpieczeniowych oraz
- czynniki, które nie wpłyną na wydatki funduszy ubezpieczeniowych, zmniejszą te wydatki lub spowodują wzrost dochodów funduszy.

Analizując pierwszą grupę czynników, należy wskazać, że:

- wejście w życie Umowy może spowodować wzrost kosztów wypłaty świadczeń należnych z polskiego systemu ubezpieczeń społecznych, do których prawo, bez wejścia w życie Umowy, nie powstałoby. Kwestia ta dotyczy osób objętych tzw. „starym systemem emerytalnym”, które posiadają okresy ubezpieczenia przebyte w Polsce, ale w wymiarze zbyt krótkim dla przyznania prawa do polskich świadczeń długoterminowych (emerytur, rent). Po wejściu w życie Umowy i zastosowaniu zasady sumowania okresów, część z tych osób może uzyskać prawo do polskich świadczeń emerytalno-rentowych¹⁹⁾,
- wejście w życie Umowy może generować koszty transferu świadczeń do miejsca zamieszkania osoby do nich uprawnionej, zamieszkałej na terytorium drugiej Umawiającej się Strony.

Oczywiście liczba osób posiadających polskie i indyjskie okresy ubezpieczenia, która po ich zsumowaniu uzyska prawo do polskich świadczeń z ubezpieczenia społecznego, nie jest znana. W związku z tym precyzyjne wskazanie poziomu wydatków związanych z przyznaniem prawa do tych świadczeń trudno jest przewidzieć. Jednakże, na podstawie zgromadzonych danych oraz przyjętych założeń dotyczących populacji potencjalnych osób uprawnionych do świadczeń, szacunkowy koszt wypłaty polskich świadczeń przyznanych z zastosowaniem polsko-indyjskiej Umowy (emerytur, rent z tytułu niezdolności do pracy, rent rodzinnych, rent z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, jednorazowych odszkodowań z tytułu

¹⁹⁾ Osobom, które spełniały warunki do nabycia prawa do pełnej polskiej emerytury, na ich wniosek, emerytury te były i są przyznawane i wypłacane.

wypadków przy pracy i chorób zawodowych, zasiłków pogrzebowych), w warunkach finansowych 2024 r.²⁰⁾, wyniosłby²¹⁾:

- w wariantcie pesymistycznym – 18,9 mln zł,
- w wariantcie umiarkowanym – 18,7 mln zł,
- w wariantcie optymistycznym – 18,6 mln. zł.

W ocenie Ministerstwa powyższe szacunki pozostają aktualne także w warunkach finansowych 2025 r.

Analizując drugą grupę czynników, należy wskazać, że:

- wejście w życie Umowy nie spowoduje wzrostu wydatków funduszy ubezpieczeniowych w odniesieniu do osób objętych tzw. „nowym systemem emerytalnym”. Polska instytucja ubezpieczeniowa będzie zobowiązana do wypłaty świadczeń za okresy ubezpieczenia przebyte w Polsce, a uzyskanie do nich prawa nie jest zależne od konieczności osiągnięcia określonego stażu ubezpieczeniowego. To oznacza, że w przypadku świadczeń przyznawanych tej grupie osób nie będzie zachodziła potrzeba sumowania okresów ubezpieczenia, w celu uzyskania prawa do polskiego świadczenia. W efekcie nie wpłynie to na zwiększenie grupy osób uprawnionych do polskich świadczeń emerytalnych, a jedynie będzie stanowiło realizację zobowiązań wynikających z faktu przynależności do polskiego systemu ubezpieczenia społecznego i opłacania składek ubezpieczeniowych;
- liczba obywateli Indii podejmujących legalne zatrudnienie w Polsce stale rośnie i tym samym wpływa na wzrost odprowadzanych, do polskiego systemu, składek ubezpieczeniowych, czyli wzrost dochodów funduszy ubezpieczeniowych²²⁾. Rośnie także liczba zezwoleń na pracę wydawanych dla obywateli Indii²³⁾.

²⁰⁾ Przy założeniu, że Umowa weszłaby w życie 1 stycznia 2024 r., co nie nastąpiło.

²¹⁾ „Oszacowanie kosztów wynikających z finansowania wybranych świadczeń” opracowane przez Departament Analiz Ekonomicznych Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 27 marca 2023 r., znak: DSZ-I.533.1.14.2022.JK.

²²⁾ Patrz przypis nr 4.

²³⁾ W kolejnych latach liczba zezwoleń na pracę wydanych obywatelom Indii była następująca: w 2018 r. – 8373, w 2019 r. – 8052, w 2020 r. – 8233, w 2021 r. – 15 326, w 2022 r. – 41 640, w 2023 r. – 45 998, w 2024 (do 30 czerwca) – 18 632. Łącznie w latach 2018–2024 (do 30 czerwca) wdano 146 254 zezwolenia. Obywatele Indii, zgodnie z danymi MRPiPS na temat wydanych zezwoleń na pracę, w ostatnich latach są bardzo często poszukiwanymi pracownikami. Szczególne nasilenie widoczne było w latach 2022–2024, a w samym 2024 r. 11% wszystkich zezwoleń na pracę wydanych w tym okresie dotyczyło obywateli Indii. Niemal 60% zezwoleń na pracę w latach 2018–2023 wydawanych było na okres od roku do trzech lat. Zdecydowana większość zezwoleń

Oczywiście rozważania na temat wpływu regulacji polsko-indyjskiej Umowy na dochody i wydatki funduszy ubezpieczeniowych zostały oparte na szeregu założeniach, które w rzeczywistości nie muszą przybrać zakładanych wielkości. Można jednak przyjąć, że nawet przy pewnych odchyleniach od przyjętych założeń związanie się polsko-indyjską Umową nie spowoduje istotnych kosztów dla Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, Funduszu Emerytur Pomostowych oraz Funduszu Emerytalno-Rentowego Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego. Ewentualne wydatki funduszy ubezpieczeniowych zostaną sfinansowane w ramach planu finansowego każdego z wymienionych Funduszy, przy czym z uwagi na procedurę obowiązującą w zakresie ratyfikacji i wejścia w życie Umowy, wydatki te obciążą fundusze ubezpieczeniowe nie wcześniej niż w II kwartale 2025 r.

Podsumowując kwestię skutków finansowych związania Polski Umową o zabezpieczeniu społecznym z Indiami, należy stwierdzić, że:

- biorąc pod uwagę zakres przedmiotowy Umowy, jej wejście w życie nie będzie miało wpływu na wydatki budżetu państwa ani wydatki jednostek samorządu terytorialnego,
- uwzględniając potencjalnie niewielką grupę osób, do której mogłaby mieć zastosowanie zasada sumowania okresów, proponowane w Umowie uregulowania, w myśl których każda z Umawiających się Stron płaci za własne okresy ubezpieczenia oraz obowiązujące w Polsce przepisy w zakresie tzw. „nowego systemu emerytalnego” można założyć, że związanie się polsko-indyjską Umową nie wpłynie istotnie na wzrost wydatków Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, Funduszu Emerytur Pomostowych oraz Funduszu Emerytalno-Rentowego Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego,
- z uwagi na procedurę obowiązującą w zakresie ratyfikacji i wejścia w życie Umowy, ewentualne skutki finansowe związania się polsko-indyjską Umową będą mogły stanowić obciążenie nie wcześniej niż w II kwartale 2025 r.

Biorąc powyższe pod uwagę, należy stwierdzić, że zadania związane z realizacją Umowy nie spowodują skutków finansowych dla sektora finansów publicznych, będą realizowane w ramach corocznie ustalonego w ustawie budżetowej limitu wydatków we właściwej części

dotyczyła pracy mężczyzn (95%). Większość obywateli Indii zatrudnionych jest na umowę zlecenie (ponad 70% w 2024 r.). Biorąc pod uwagę sekcję PKD, dominują: przetwórstwo przemysłowe, działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca, budownictwo, transport i gospodarka magazynowa, informacja i komunikacja. Obywatele Indii pracują najczęściej jako: robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy, pracownicy wykonujący prace proste, operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń, specjaliści.

budżetowej i właściwych planów finansowych oraz nie będą podstawą do ubiegania się o dodatkowe środki z budżetu państwa na ten cel (bez angażowania dodatkowych środków budżetu państwa ponad limit dysponenta).

Skutki polityczne:

Związanie Umawiających się Stron omawianą Umową będzie stanowiło realizację punktu 20. Planu działania (2024–2028) na rzecz realizacji Partnerstwa Strategicznego pomiędzy Polską i Indiami. Należy je zatem również odczytywać jako przejaw szerszego procesu intensyfikacji relacji politycznych pomiędzy Polską a Indiami, którego ramy zostały nakreślone przez premierów Polski i Indii dnia 22 sierpnia 2024 r. we wspólnym oświadczeniu o ustanowieniu Partnerstwa Strategicznego pomiędzy oboma państwami.

Skutki prawne:

Związanie Umawiających się Stron omawianą Umową stworzy opartą na standardach międzynarodowych podstawę prawną do bezpośredniej współpracy Stron w obszarze zabezpieczenia społecznego. Umowa będzie stanowić podstawę prawną do przyznawania prawa do świadczeń objętych jej zakresem przedmiotowym, należnych po uwzględnieniu polskich i indyjskich okresów ubezpieczenia.

4. Tryb związania Rzeczypospolitej Polskiej Umową

Z uwagi na postanowienia art. 89 ust. 1 pkt 5 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, polsko-indyjska Umowa o zabezpieczeniu społecznym będzie miała rangę umowy międzypaństwowej, przy czym ratyfikacja nastąpi za uprzednią zgodą wyrażoną w ustawie (tzw. duża ratyfikacja). Umowa zawiera postanowienia dotyczące zabezpieczenia społecznego, które w polskim porządku prawnym stanowią materię regulowaną ustawowo. Niektóre z jej postanowień przewidują ponadto rozwiązania odbiegające od tych zawartych w ustawodawstwie polskim. Dotyczy to m.in. możliwości sumowania polskich oraz indyjskich okresów ubezpieczenia, w celu przyznania prawa do świadczeń oraz możliwości dokonywania wypłaty należnych świadczeń osobom uprawnionym mającym miejsce zamieszkania na terytorium drugiej Umawiającej się Strony.

Związanie Rzeczypospolitej Polskiej Umową nastąpi zatem w trybie określonym w art. 12 ust. 2 ustawy z dnia 14 kwietnia 2000 r. o umowach międzynarodowych²⁴⁾. Umowa zostanie zawarta na czas nieokreślony.

1) podmioty prawa krajowego, których dotyczy Umowa

Umowa będzie miała zastosowanie do osób zatrudnionych, osób prowadzących działalność na własny rachunek (w tym rolników i domowników), ubezpieczonych każdej z Umawiających się Stron, członków ich rodzin oraz osób pozostałych przy życiu po tych osobach. Postanowienia Umowy będą miały znaczenie dla osób fizycznych w zakresie uzyskiwania prawa do świadczeń pieniężnych z tytułu: starości, niezdolności do pracy, wypadków przy pracy i chorób zawodowych, zgonu, a także w zakresie obowiązku opłacania składek na ubezpieczenia społeczne.

Umowa nie dotyczy bezpośrednio osób prawnych, ale rozwiązania w niej przyjęte mogą przyczynić się do poprawy sytuacji polskich osób prawnych prowadzących działalność na terytorium Indii. Postanowienia Umowy będą sprzyjały współpracy gospodarczej, jak też ułatwią swobodny przepływ osób.

2) sposób, w jaki Umowa dotyczy spraw uregulowanych w prawie wewnętrznym

Postanowienia Umowy odnoszą się do spraw uregulowanych w następujących ustawach:

- ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2025 r. poz. 350),
- ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2024 r. poz. 1631 i 1674),
- ustawa z dnia 28 sierpnia 1997 r. o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych (Dz. U. z 2024 r. poz. 1113),
- ustawa z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz. U. z 2025 r. poz. 257),
- ustawa z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2025 r. poz. 197),
- ustawa z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. z 2024 r. poz. 1696).

²⁴⁾ Dz. U. z 2020 r. poz. 127.

3) środki prawne, jakie powinny zostać przyjęte w celu wykonania Umowy

Wejście w życie Umowy nie pociągnie za sobą konieczności dokonywania zmian w polskim ustawodawstwie wewnętrznym. Wymogiem niezbędnym, zgodnie z art. 17 pkt 1 Umowy, jest wyłącznie zawarcie przez Umawiające się Strony Porozumienia Administracyjnego (wykonawczego) w sprawie stosowania Umowy. Porozumienie Administracyjne zostało podpisane w Warszawie w dniu 25 listopada 2024 r. i wejdzie w życie wraz z wejściem w życie Umowy.

UMOWA
MIĘDZY
RZECZĄPOSPOLITĄ POLSKĄ
A
REPUBLIKĄ INDII
O ZABEZPIECZENIU SPOŁECZNYM

Rzeczpospolita Polska

i

Republika Indii

zwane dalej „Umawiającymi się Stronami”,
pragnąc uregulować wzajemne stosunki między obu Państwami
w zakresie zabezpieczenia społecznego uzgodniły, co następuje:

CZĘŚĆ I POSTANOWIENIA OGÓLNE

Artykuł 1 Definicje

1. W niniejszej Umowie poniższe pojęcia mają następujące znaczenie:
 - 1) „ustawodawstwo” - ustawy oraz inne przepisy prawne, które regulują dziedziny zabezpieczenia społecznego wymienione w artykule 2 niniejszej Umowy;
 - 2) „władza właściwa”:
 - a) w Rzeczypospolitej Polskiej - ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego;
 - b) w Republice Indii - Ministerstwo Spraw Zagranicznych;
 - 3) „instytucja właściwa” - instytucję upoważnioną do stosowania ustawodawstwa;
 - 4) „instytucja łącznikowa” - instytucję zapewniającą koordynację i wymianę informacji między instytucjami Umawiających się Stron w celu stosowania niniejszej Umowy;
 - 5) „zamieszkanie” - miejsce stałego zamieszkania, zgodnie z przepisami prawnymi każdej z Umawiających się Stron;
 - 6) „pobyt” - miejsce czasowego pobytu;
 - 7) „okres ubezpieczenia” - okresy składowe, okresy zatrudnienia lub okresy pracy na własny rachunek, określone lub uznane za takie przez ustawodawstwo, zgodnie z którym zostały one przebyte oraz okresy z nimi zrównane, zgodnie z ustawodawstwem Umawiającej się Strony;
 - 8) „ubezpieczony” - osobę, która jest lub była ubezpieczona zgodnie z ustawodawstwem Umawiającej się Strony;
 - 9) „świadczenia” - emerytury, renty oraz inne świadczenia pieniężne przewidziane przez ustawodawstwo Umawiającej się Strony, w tym wszelkie dodatki i podwyżki;
 - 10) „przekazywanie drogą elektroniczną” - przekazywanie danych za pomocą sprzętu elektronicznego do przetwarzania danych (włącznie z kompresją cyfrową) z wykorzystaniem przekazu kablowego, radiowego, technologii optycznych lub jakichkolwiek innych środków elektromagnetycznych.
2. Inne pojęcia użyte w niniejszej Umowie mają znaczenie nadane im w ustawodawstwie każdej z Umawiających się Stron.

Artykuł 2

Zakres przedmiotowy

1. Niniejszą Umowę stosuje się:
 - 1) w odniesieniu do Rzeczypospolitej Polskiej - do ustawodawstwa w zakresie ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia społecznego rolników dotyczącego:
 - a) obowiązkowego ubezpieczenia,
 - b) emerytur, rent z tytułu niezdolności do pracy oraz rent rodzinnych,
 - c) jednorazowych odszkodowań oraz rent z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych,
 - d) zasiłków pogrzebowych;
 - 2) w odniesieniu do Republiki Indii - do indyjskiego ustawodawstwa dotyczącego:
 - a) emerytur oraz rent rodzinnych dla pracowników,
 - b) rent z tytułu trwałej całkowitej niezdolności do pracy dla osób zatrudnionych.
2. Niniejszą Umowę stosuje się również do wszystkich ustaw i innych przepisów prawnych, zmieniających lub uzupełniających ustawodawstwo.
3. Niniejszej Umowy nie stosuje się do ustaw ani innych przepisów prawnych, które rozszerzają istniejące ustawodawstwo jednej Umawiającej się Strony na nowe kategorie świadczeniobiorców, jeżeli władza właściwa tej Umawiającej się Strony zawiadomi władzę właściwą drugiej Umawiającej się Strony, w ciągu sześciu miesięcy od daty ogłoszenia takich nowych ustaw lub innych przepisów prawnych, o tym że nie przewiduje się takiego rozszerzenia niniejszej Umowy.

Artykuł 3

Zakres podmiotowy

Niniejszą Umowę stosuje się do:

- 1) osób, które podlegały lub podlegają ustawodawstwu jednej lub obu Umawiających się Stron;
- 2) innych osób, w takim zakresie w jakim ich prawa pochodzą od praw osób, o których mowa w punkcie 1.

Artykuł 4

Równe traktowanie

Jeżeli niniejsza Umowa nie stanowi inaczej, osoby, do których stosują się postanowienia niniejszej Umowy, podlegają obowiązkowi i korzystają z uprawnień wynikających z ustawodawstwa drugiej Umawiającej się Strony na tych samych warunkach, co obywatele tej Umawiającej się Strony.

Artykuł 5

Transfer świadczeń

1. Jeżeli niniejsza Umowa nie stanowi inaczej, świadczenia przysługujące na podstawie ustawodawstwa jednej Umawiającej się Strony nie mogą ulec zmniejszeniu, zawieszeniu, uchyleniu lub wstrzymaniu z tego powodu, że uprawniony zamieszkuje na terytorium drugiej Umawiającej się Strony.
2. Postanowień ustępu 1 nie stosuje się w przypadku Rzeczypospolitej Polskiej do świadczeń przyznawanych w szczególnym trybie oraz w drodze wyjątku.
3. Świadczenia przysługujące na mocy niniejszej Umowy, do których jest uprawniona osoba zamieszkała w państwie trzecim, są wypłacane na tych samych warunkach, jak własnym ubezpieczonym, zamieszkałym w państwie trzecim.

CZĘŚĆ II

USTAWODAWSTWO WŁAŚCIWE

Artykuł 6

Zasady ogólne

Jeżeli niniejsza Umowa nie stanowi inaczej:

- 1) osoba zatrudniona na terytorium Umawiającej się Strony podlega, w odniesieniu do tego zatrudnienia, wyłącznie ustawodawstwu tej Umawiającej się Strony;
- 2) osoba pracująca na własny rachunek na terytorium Umawiającej się Strony podlega, w odniesieniu do tej pracy, wyłącznie ustawodawstwu tej Umawiającej się Strony.

Artykuł 7

Zasady szczególne

1. Jeżeli osoba zatrudniona przez pracodawcę mającego siedzibę na terytorium jednej Umawiającej się Strony, zostanie wysłana na terytorium drugiej Umawiającej się Strony, w celu wykonywania pracy na rzecz tego pracodawcy lub jednostki z nim związanej, podlega ona ustawodawstwu pierwszej Umawiającej się Strony, pod warunkiem że przewidywany okres wysłania jest nie dłuższy niż 60 miesięcy.
2. Podróżujący personel przedsiębiorstwa transportowego lub linii lotniczej, działających na terytoriach obu Umawiających się Stron, podlega ustawodawstwu tej Umawiającej się Strony, na której terytorium przedsiębiorstwo lub linia lotnicza ma siedzibę.
3. Osoba zatrudniona na pokładzie statku pływającego pod banderą Umawiającej się Strony podlega ustawodawstwu tej Umawiającej się Strony.

4. Urzędnicy i osoby z nimi zrównane podlegają ustawodawstwu tej Umawiającej się Strony, której administracja ich zatrudnia.
5. Członkowie personelu misji dyplomatycznych oraz urzędów konsularnych podlegają postanowieniom Konwencji Wiedeńskiej o stosunkach dyplomatycznych z dnia 18 kwietnia 1961 roku oraz Konwencji Wiedeńskiej o stosunkach konsularnych z dnia 24 kwietnia 1963 roku.

Artykuł 8 Wyjątki

Władze właściwe obu Umawiających się Stron lub wyznaczone przez nie instytucje mogą, za obopólną zgodą, ustalić wyjątki od postanowień artykułów 6 i 7 ustępy 1 - 4 w odniesieniu do jakiejkolwiek osoby lub grupy osób, w ich interesie.

CZĘŚĆ III POSTANOWIENIA DOTYCZĄCE ŚWIADCZEŃ

ROZDZIAŁ 1 Emerytury i renty

Artykuł 9 Sumowanie okresów ubezpieczenia

1. Jeżeli ustawodawstwo jednej Umawiającej się Strony uzależnia nabycie, zachowanie lub przywrócenie prawa do emerytury lub renty od przebycia określonego okresu ubezpieczenia, to instytucja właściwa tej Umawiającej się Strony uwzględnia, jeżeli to konieczne, okresy ubezpieczenia przebyte zgodnie z ustawodawstwem drugiej Umawiającej się Strony, tak jakby zostały przebyte zgodnie ze stosowanym przez nią ustawodawstwem, jeżeli okresy te się nie pokrywają.
2. Jeżeli ustawodawstwo jednej Umawiającej się Strony uzależnia nabycie prawa do emerytury lub renty od przebycia pewnego okresu ubezpieczenia w zawodzie objętym ubezpieczeniem w systemie specjalnym lub od wykonywania określonego zatrudnienia, to okresy ubezpieczenia przebyte w tym zawodzie lub zatrudnieniu zgodnie z ustawodawstwem drugiej Umawiającej się Strony są uwzględniane przy ustalaniu prawa do emerytury lub renty.
3. Jeżeli po uwzględnieniu okresów, o których mowa w ustępie 1, ubezpieczony nie nabywa prawa do emerytury lub renty, instytucja właściwa Umawiającej się Strony uwzględnia okres ubezpieczenia przebyty w państwie trzecim, z którym obie Umawiające się Strony są związane międzynarodową umową przewidującą sumowanie okresów ubezpieczenia.

Artykuł 10
Okresy ubezpieczenia krótsze niż 12 miesięcy

1. Jeżeli okresy ubezpieczenia przebyte zgodnie z ustawodawstwem jednej Umawiającej się Strony są krótsze niż 12 miesięcy i na podstawie tych okresów nie powstaje prawo do emerytury lub renty zgodnie z tym ustawodawstwem, to instytucja właściwa tej Umawiającej się Strony nie przyznaje emerytury lub renty.
2. Nie naruszając postanowień ustępu 1, okresy ubezpieczenia krótsze niż 12 miesięcy, przebyte zgodnie z ustawodawstwem każdej z Umawiających się Stron, są uwzględniane przez instytucję właściwą tej Umawiającej się Strony, w której po zsumowaniu tych okresów, powstanie prawo do emerytury lub renty.

Artykuł 11
Zrównanie faktów i zdarzeń

Fakty i zdarzenia, które mają wpływ na nabycie, zawieszenie lub wysokość emerytury lub renty, które zaistniały na terytorium jednej Umawiającej się Strony, są uwzględniane tak, jakby zaistniały na terytorium drugiej Umawiającej się Strony.

Artykuł 12
Emerytury i renty bez sumowania okresów ubezpieczenia

Jeżeli osoba spełnia warunki niezbędne do nabycia prawa do emerytury lub renty zgodnie z ustawodawstwem Umawiającej się Strony, bez uwzględnienia okresów ubezpieczenia przebytych zgodnie z ustawodawstwem drugiej Umawiającej się Strony, to instytucja właściwa ustala prawo do emerytury i renty i oblicza jej wysokość wyłącznie na podstawie okresów ubezpieczenia przebytych zgodnie ze stosowanym przez nią ustawodawstwem.

Artykuł 13
Emerytury i renty z sumowaniem okresów ubezpieczenia

1. Jeżeli zgodnie z ustawodawstwem jednej z Umawiających się Stron prawo do emerytury lub renty przysługuje po zastosowaniu postanowień artykułu 9 niniejszej Umowy, instytucja właściwa tej Umawiającej się Strony ustala emeryturę lub rentę w następujący sposób:
 - 1) oblicza teoretyczną wysokość emerytury lub renty, należną w przypadku, gdyby wszystkie okresy ubezpieczenia zostały przebyte zgodnie z ustawodawstwem, które stosuje;
 - 2) na podstawie teoretycznej wysokości, o której mowa w punkcie 1, określa rzeczywistą wysokość emerytury lub renty w oparciu o proporcję okresów ubezpieczenia przebytych zgodnie z ustawodawstwem, które stosuje, do sumy wszystkich przebytych okresów ubezpieczenia.
2. Przy ustalaniu podstawy wymiaru emerytury lub renty instytucja właściwa każdej z Umawiających się Stron uwzględnia wyłącznie wynagrodzenie uzyskane zgodnie z ustawodawstwem stosowanym przez tę instytucję oraz składki odprowadzone zgodnie tym ustawodawstwem.

ROZDZIAŁ 2

Wypadki przy pracy i choroby zawodowe

Artykuł 14

Prawo do świadczeń

1. Prawo do świadczeń z tytułu wypadku przy pracy lub choroby zawodowej ustala się zgodnie z ustawodawstwem, które miało zastosowanie w chwili zaistnienia wypadku albo w czasie wykonywania pracy, w wyniku której powstała choroba zawodowa.
2. Jeżeli przyznanie świadczeń z tytułu choroby zawodowej, zgodnie z ustawodawstwem jednej z Umawiających się Stron, jest uzależnione od stwierdzenia tej choroby po raz pierwszy na terytorium tej Umawiającej się Strony, warunek ten uważa się za spełniony, jeżeli choroba ta została stwierdzona po raz pierwszy na terytorium drugiej Umawiającej się Strony.
3. Jeżeli przyznanie świadczeń z tytułu choroby zawodowej, zgodnie z ustawodawstwem jednej Umawiającej się Strony, jest uzależnione od wykonywania pracy, która tę chorobę spowodowała, przez określony czas, właściwa instytucja tej Umawiającej się Strony uwzględnia także okres wykonywania tego samego rodzaju pracy zgodnie z ustawodawstwem drugiej Umawiającej się Strony.

Artykuł 15

Pogłębienie się choroby zawodowej

1. Jeżeli prawo do świadczenia z tytułu choroby zawodowej powstało zgodnie z ustawodawstwem jednej Umawiającej się Strony, instytucja właściwa tej Umawiającej się Strony ponosi odpowiedzialność za wypłatę świadczenia z tytułu pogłębienia się choroby zawodowej nawet, jeżeli to pogłębienie nastąpiło w chwili, gdy ubezpieczony podlegał ustawodawstwu drugiej Umawiającej się Strony, jeżeli nie wykonywał tam pracy narażającej na chorobę zawodową.
2. W przypadku pogłębienia się choroby zawodowej u osoby otrzymującej świadczenie z tytułu choroby zawodowej zgodnie z ustawodawstwem jednej Umawiającej się Strony, podczas wykonywania pracy, która może spowodować chorobę zawodową, na terytorium drugiej Umawiającej się Strony:
 - 1) instytucja właściwa pierwszej Umawiającej się Strony nadal wypłaca przyznane świadczenie, nie uwzględniając pogłębienia się choroby zawodowej;
 - 2) instytucja właściwa drugiej Umawiającej się Strony, której ustawodawstwu podlegał ubezpieczony w czasie wykonywania pracy mogącej spowodować pogłębienie się choroby zawodowej, przyznaje świadczenie w wysokości różnicy między wysokością świadczenia, które przysługuje po pogłębieniu się choroby zawodowej, a wysokością świadczenia, które przysługiwałoby przed pogłębieniem się choroby zawodowej, zgodnie ze stosowanym przez nią ustawodawstwem.

ROZDZIAŁ 3

Zasiłki pogrzebowe

Artykuł 16

Ustalanie prawa

1. Prawo do zasiłku pogrzebowego ustala instytucja właściwa Umawiającej się Strony, której ustawodawstwo miało zastosowanie do osoby zatrudnionej, osoby pracującej na własny rachunek, emeryta lub rencisty w chwili śmierci.
2. Jeżeli w wyniku śmierci emeryta lub rencisty pobierającego świadczenia na podstawie ustawodawstwa każdej z Umawiających się Stron, prawo do zasiłku pogrzebowego przysługuje zgodnie z ustawodawstwem obu Umawiających się Stron, zasiłek pogrzebowy przyznaje instytucja właściwa tej Umawiającej się Strony, na której terytorium emeryt lub rencista zamieszkiwał w chwili śmierci.
3. Jeżeli emeryt lub rencista, o którym mowa w ustępie 2, nie zamieszkiwał w chwili śmierci na terytorium żadnej z Umawiających się Stron, prawo do zasiłku pogrzebowego ustala instytucja właściwa tej Umawiającej się Strony, na której terytorium zostały przebyte ostatnie okresy ubezpieczenia.
4. Postanowienia ustępów 1, 2 i 3 stosuje się odpowiednio do osób, o których mowa w artykule 3 punkt 2 niniejszej Umowy.

CZĘŚĆ IV

POSTANOWIENIA RÓŻNE

Artykuł 17

Uprawnienia władz właściwych

Władze właściwe w celu realizacji niniejszej Umowy:

- 1) uzgodnią w porozumieniu administracyjnym sposoby stosowania niniejszej Umowy;
- 2) wyznaczą instytucje łącznikowe i instytucje właściwe w celu ułatwienia i przyspieszenia stosowania postanowień niniejszej Umowy;
- 3) wymieniają informacje dotyczące zmian ustawodawstwa Umawiającej się Strony, które mogą mieć wpływ na stosowanie niniejszej Umowy.

Artykuł 18

Pomoc administracyjna i prawna

1. Władze właściwe, instytucje łącznikowe i instytucje właściwe Umawiających się Stron udzielają sobie wzajemnie pomocy przy wykonywaniu postanowień niniejszej Umowy. Pomoc ta jest bezpłatna, chyba że władze właściwe ustalą, że dokonywany będzie zwrot niektórych kosztów związanych z udzielaniem pomocy.

2. Dokumenty lub zaświadczenia wydawane przez władze właściwe, instytucje łącznikowe i instytucje właściwe jednej Umawiającej się Strony są uznawane przez władze właściwe, instytucje łącznikowe i instytucje właściwe drugiej Umawiającej się Strony.

Artykuł 19

Ochrona danych osobowych

1. Wszelkie informacje umożliwiające identyfikację osoby fizycznej stanowią dane osobowe. Dane osobowe podlegają ochronie przez przepisy prawne każdej z Umawiających się Stron.
2. Władze właściwe, instytucje łącznikowe i instytucje właściwe każdej z Umawiających się Stron mogą wymieniać wszelkie dane osobowe niezbędne do stosowania niniejszej Umowy.
3. Dane osobowe przekazane władzy właściwej, instytucji łącznikowej i instytucji właściwej jednej z Umawiających się Stron, mogą być wykorzystywane wyłącznie w celu stosowania niniejszej Umowy.
4. Umawiająca się Strona może wykorzystać dane osobowe do innych celów niż wskazany w ustępie 3, za zgodą osoby zainteresowanej, albo bez jej zgody, w przypadku gdy wykorzystanie danych w sposób oczywisty działa na korzyść osoby zainteresowanej.
5. Dane osobowe przekazane, w związku ze stosowaniem niniejszej Umowy, władzy właściwej, instytucji łącznikowej i instytucji właściwej jednej z Umawiających się Stron mogą zostać przekazane innej instytucji tej Umawiającej się Strony tylko w celu stosowania niniejszej Umowy.
6. Przekazanie danych osobowych zgodnie z ustępem 5 może nastąpić za zgodą osoby zainteresowanej albo bez jej zgody wyłącznie w przypadku gdy przekazanie danych w sposób oczywisty działa na korzyść osoby zainteresowanej.
7. Władze właściwe, instytucje łącznikowe, instytucje właściwe i inne instytucje każdej z Umawiających się Stron gwarantują w trakcie przekazywania danych osobowych, o których mowa w ustępie 2, i ich przetwarzania stosowanie środków zapewniających ochronę tych danych przed ich nieuprawnionym dostępem, zmianami i przekazywaniem.
8. W celu realizacji ustępu 7 Umawiające się Strony postanawiają, że władze właściwe, instytucje łącznikowe, instytucje właściwe i inne instytucje każdej z Umawiających się Stron, które otrzymały dane osobowe, mają obowiązek:
 - 1) wdrożyć odpowiednie środki techniczne i organizacyjne, aby zapewnić stopień bezpieczeństwa odpowiadający ryzyku naruszenia praw i wolności osób o różnym prawdopodobieństwie wystąpienia i wadze zagrożenia, w szczególności wynikającym z przypadkowego lub niezgodnego z prawem zniszczenia, utraty, modyfikacji, nieuprawnionego ujawnienia lub nieuprawnionego dostępu do danych przesyłanych, przechowywanych lub w inny sposób przetwarzanych;

- 2) zapewnić, aby wszystkie osoby działające z upoważnienia władzy właściwej, instytucji łącznikowej, instytucji właściwej i innej instytucji każdej z Umawiających się Stron, które mają dostęp do danych osobowych, przetwarzały je wyłącznie na polecenie tej władzy właściwej, instytucji łącznikowej, instytucji właściwej lub innej instytucji.
9. Władza właściwa, instytucja łącznikowa, instytucja właściwa i inna instytucja Umawiającej się Strony jest zobowiązana do informowania osoby, której dane osobowe są przetwarzane na podstawie niniejszej Umowy, o:
 - 1) instytucji właściwej realizującej postanowienia niniejszej Umowy;
 - 2) celach przetwarzania danych osobowych oraz podstawie prawnej przetwarzania danych osobowych;
 - 3) kategoriach przetwarzanych danych osobowych;
 - 4) instytucjach, którym dane osobowe będą przekazywane w celu realizacji postanowień niniejszej Umowy;
 - 5) okresie, przez który dane osobowe będą przechowywane;
 - 6) prawie do żądania dostępu do swoich danych osobowych, ich sprostowania, usunięcia lub ograniczenia przetwarzania danych;
 - 7) prawie do cofnięcia zgody na przetwarzanie danych;
 - 8) prawie do odwołania się do właściwego niezależnego organu administracyjnego lub sądu Umawiającej się Strony, w przypadku naruszenia praw związanych z przetwarzaniem danych osobowych.
10. Władza właściwa, instytucja łącznikowa, instytucja właściwa i inna instytucja Umawiającej się Strony, której przekazano dane, o których mowa w ustępie 3, podejmuje niezbędne środki, aby dane te były aktualne, pełne i dokładne dla realizacji celów, dla których je zgromadzono. W miarę potrzeby dane te są korygowane, a dane zgromadzone lub przechowywane w sposób nieuprawniony w świetle obowiązujących przepisów prawnych są niszczone. Na wniosek Umawiającej się Strony, która przekazała dane osobowe, niszczone są również te dane, których przekazanie jest zabronione na mocy przepisów prawnych tej Umawiającej się Strony.
11. Dane osobowe uzyskane przez Umawiającą się Stronę w związku ze stosowaniem niniejszej Umowy zostają zniszczone po osiągnięciu celów, dla których je zgromadzono lub wykorzystano. Władze właściwe, instytucje łącznikowe, instytucje właściwe i inne instytucje każdej z Umawiających się Stron stosują bezpieczne środki umożliwiające całkowite zniszczenie danych i zapewniają ochronę danych osobowych przeznaczonych do zniszczenia.
12. Na wniosek zgłoszony władzy właściwej, instytucji łącznikowej lub instytucji właściwej Umawiającej się Strony osoba zainteresowana ma prawo zostać poinformowana o przekazaniu danych, o których mowa w ustępie 3, i ich wykorzystaniu do celów innych niż stosowanie niniejszej Umowy. Osoba zainteresowana może również uzyskać dostęp do danych osobowych jej dotyczących i zażądać ich sprostowania, usunięcia, ograniczenia przetwarzania, bądź wnieść sprzeciw wobec przetwarzania danych osobowych.
13. Władze właściwe Umawiających się Stron lub instytucje przez nie upoważnione informują się wzajemnie o wszelkich zmianach w przepisach prawnych dotyczących ochrony danych osobowych, jeżeli zmiany te mają wpływ na stosowanie niniejszej Umowy.

14. Umawiające się Strony są zobowiązane do wzajemnego informowania się o naruszeniu ochrony danych osobowych przekazanych na podstawie niniejszej Umowy, jeżeli może ono powodować wysokie ryzyko naruszenia praw i wolności osób, których dane są przetwarzane.
15. Umawiające się Strony są zobowiązane do podjęcia wszelkich możliwych działań w celu zapobieżenia skutkom naruszenia, o którym mowa w ustępie 14, oraz zapewniania realizacji praw osób, których dane osobowe zostały przekazane.
16. Osoby, których dane osobowe są przetwarzane na podstawie niniejszej Umowy, mają prawo odwołania się do niezależnego organu administracyjnego lub sądu Umawiającej się Strony, w przypadku gdy uznają, że ich dane osobowe przekazane na podstawie niniejszej Umowy są lub były przetwarzane nieprawidłowo lub ich prawa związane z przetwarzaniem danych osobowych zostały naruszone.
17. Postanowienia ustępu 3 i ustępów następnych stosuje się, w niezbędnym zakresie, wobec innych danych chronionych, uzyskanych w trakcie stosowania niniejszej Umowy lub w związku z niniejszą Umową.

Artykuł 20 **Zwolnienia z opłat i uwierzytelnień**

1. Jeżeli ustawodawstwo Umawiającej się Strony przewiduje, że wniosek, dokument lub zaświadczenie nie podlega lub jest zwolnione całkowicie lub częściowo od opłat, odnosi się to w takim samym zakresie do wszelkich wniosków, dokumentów i zaświadczeń przedkładanych zgodnie z ustawodawstwem drugiej Umawiającej się Strony.
2. Wszelkie wnioski, dokumenty i zaświadczenia pisemne, niezbędne do stosowania niniejszej Umowy, nie wymagają uwierzytelnienia przez władze dyplomatyczne i konsularne.

Artykuł 21 **Składanie dokumentów**

1. Wnioski, odwołania od decyzji oraz oświadczenia składane władzy właściwej, instytucji łącznikowej lub instytucji właściwej jednej Umawiającej się Strony są uważane za złożone w tym samym terminie władzy właściwej, instytucji łącznikowej lub instytucji właściwej drugiej Umawiającej się Strony.
2. Wniosek o przyznanie świadczeń zgodnie z ustawodawstwem jednej Umawiającej się Strony, jest uważany za wniosek o przyznanie odpowiednich świadczeń zgodnie z ustawodawstwem drugiej Umawiającej się Strony, chyba że wnioskodawca wystąpi o odroczenie ustalenia prawa do emerytury zgodnie z ustawodawstwem drugiej Umawiającej się Strony.

Artykuł 22 **Przekazywanie drogą elektroniczną**

1. Informacje i dokumenty mogą być przekazywane między instytucjami właściwymi lub instytucjami łącznikowymi drogą elektroniczną. W takim przypadku uznaje się je za równoważne z informacjami i dokumentami papierowymi i nie wymagają dodatkowej autoryzacji.

2. Informacje i dokumenty przekazane taką drogą stanowią dowody w postępowaniach z zakresu zabezpieczenia społecznego w ramach zakresu przedmiotowego niniejszej Umowy.
3. Przekazywanie informacji drogą elektroniczną dotyczy przekazywania w sprawach indywidualnych, jak również masowego przekazywania informacji odnoszących się do więcej niż jednej osoby objętej zakresem niniejszej Umowy.

Artykuł 23 **Badania lekarskie**

1. Badania lekarskie osób zamieszkałych lub przebywających na terytorium drugiej Umawiającej się Strony przeprowadza instytucja miejsca zamieszkania lub pobytu na wniosek i na koszt instytucji właściwej.
2. Koszty badań lekarskich nie są zwracane, jeżeli są one wykonywane dla instytucji obu Umawiających się Stron.

Artykuł 24 **Język komunikacji**

1. Dla celów stosowania niniejszej Umowy władze właściwe, instytucje łącznikowe i instytucje właściwe Umawiających się Stron posługują się językiem urzędowym każdej z Umawiających się Stron lub językiem angielskim.
2. Władze właściwe, instytucje łącznikowe i instytucje właściwe jednej Umawiającej się Strony nie mogą odrzucić wniosków, odwołań ani innych, skierowanych do nich, dokumentów z tego powodu, że zostały sporządzone w języku urzędowym drugiej Umawiającej się Strony lub w języku angielskim.

Artykuł 25 **Wypłata świadczeń**

1. Instytucje właściwe Umawiającej się Strony wypłacają świadczenia pieniężne na mocy niniejszej Umowy bezpośrednio osobom uprawnionym, zamieszkałym na terytorium drugiej Umawiającej się Strony, w walucie urzędowej swojego państwa, a w przypadku braku wymienialności tej waluty w innej walucie swobodnie wymienialnej.
2. W przypadku wprowadzenia przez Umawiającą się Stronę kontroli walut lub innych podobnych środków, które ograniczą wypłaty, przelewy lub transfery środków lub instrumentów finansowych osobom przebywającym poza terytorium tej Umawiającej się Strony, bezzwłocznie zastosuje ona środki zapewniające wypłatę wszelkich kwot, które muszą być wypłacone zgodnie z niniejszą Umową osobom wymienionym w artykule 3 niniejszej Umowy, które mają miejsce zamieszkania na terytorium drugiej Umawiającej się Strony.

Artykuł 26

Rozstrzyganie sporów

Wszelkie spory lub różnice wynikające z interpretacji, wdrażania lub stosowania któregokolwiek z postanowień niniejszej Umowy będą rozstrzygane polubownie w drodze konsultacji lub negocjacji między władzami właściwymi Umawiających się Stron.

Artykuł 27

Przegląd umowy

Jeżeli Umawiająca się Strona zwróci się o spotkanie w celu dokonania przeglądu niniejszej Umowy, Umawiające się Strony spotkają się w tym celu w dowolnym wspólnie uzgodnionym miejscu.

Artykuł 28

Zmiany Umowy

Zmiany do niniejszej Umowy mogą być przyjmowane przez Umawiające się Strony w drodze wymiany not urzędowych. Zmiany te wchodzi w życie zgodnie z procedurą określoną w artykule 31.

CZĘŚĆ V

POSTANOWIENIA PRZEJŚCIOWE I KOŃCOWE

Artykuł 29

Postanowienia przejściowe

1. Niniejsza Umowa nie przyznaje żadnych praw do wypłaty świadczeń za jakiegokolwiek okres poprzedzający dzień wejścia w życie niniejszej Umowy.
2. Przy ustalaniu prawa do świadczeń zgodnie z niniejszą Umową uwzględniane są także okresy ubezpieczenia, przebyte zgodnie z ustawodawstwem Umawiających się Stron przed dniem wejścia w życie niniejszej Umowy.
3. Z zastrzeżeniem ustępu 1 niniejsza Umowa ma zastosowanie także do zdarzeń ubezpieczeniowych, które wystąpiły przed dniem jej wejścia w życie, pod warunkiem że zobowiązania wynikające z tych zdarzeń nie zostały wcześniej uregulowane.
4. Świadczenia przyznane przed dniem wejścia w życie niniejszej Umowy mogą być, na wniosek zainteresowanego, ponownie ustalone zgodnie z postanowieniami niniejszej Umowy, jeżeli zmiana wynika wyłącznie z postanowień niniejszej Umowy. Takie ponowne ustalenie nie może spowodować zmniejszenia kwoty świadczenia.
5. W przypadku zastosowania artykułu 7 niniejszej Umowy do osób wysłanych na terytorium Umawiającej się Strony przed dniem wejścia w życie niniejszej Umowy uznaje się, że okresy zatrudnienia wymienione w tym artykule rozpoczną się w dniu wejścia w życie niniejszej Umowy.

Artykuł 30
Okres obowiązywania Umowy

1. Niniejsza Umowa zawarta zostaje na czas nieokreślony. Każda z Umawiających się Stron może wypowiedzieć niniejszą Umowę, w drodze pisemnej notyfikacji, nie później niż na sześć miesięcy przed upływem danego roku kalendarzowego. W takim przypadku niniejsza Umowa utraci moc z końcem tego roku.
2. W przypadku wypowiedzenia niniejszej Umowy wszelkie prawa nabyte na mocy jej postanowień zostaną zachowane.
3. Wnioski złożone przed dniem utraty mocy niniejszej Umowy zostaną rozpatrzone zgodnie z postanowieniami niniejszej Umowy.

Artykuł 31
Wejście w życie Umowy

Niniejsza Umowa wchodzi w życie w pierwszym dniu trzeciego miesiąca, który nastąpi po dniu otrzymania późniejszej z not, w których Umawiające się Strony powiadomią się wzajemnie o zakończeniu wewnątrzpaństwowych procedur prawnych wymaganych do wejścia w życie niniejszej Umowy.

NA DOWÓD CZEGO niżej podpisani, należycie do tego upoważnieni przez swoje rządy, podpisali niniejszą Umowę.

Podpisano w Warszawie dnia 25 listopada roku 2024
w dwóch oryginalnych egzemplarzach, każdy w językach polskim, hindi i angielskim, przy czym wszystkie teksty są jednakowo autentyczne. W przypadku różnic interpretacyjnych, tekst w języku angielskim uważany będzie za rozstrzygający.

W IMIENIU
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Nazwisko:
Pan Sebastian Gajewski

Stanowisko:
Podsekretarz Stanu
w Ministerstwie Rodziny
Pracy i Polityki Społecznej

W IMIENIU
REPUBLICHI INDII

Nazwisko:
Pani Nagma Mohamed Mallick

Stanowisko:
Ambasador Republiki Indii
w Rzeczypospolitej Polskiej

Stwierdzam zgodność
fotokopii z oryginałem/espisem

Warszawa, dnia 4.12.2024 r.

Juchniewicz

Juliusz Juchniewicz
Zastępca Dyrektora
DEPARTAMENT PRAWNO-TRAKTATOWY

